

Прийоми формування самоосвітньої компетентності учнів на уроках історії

Компетентність саморозвитку та самоосвіти пов'язана з потребою і готовністю постійно навчатися, а знання складають основу будь-якої компетентності, отже формування саме цієї компетентності вважаю одним з найважливіших завдань сучасної освіти, тому обрала саме цей напрямок у роботі, це дозволить підготувати випускника, здатного до саморозвитку, компетентного у власній життєдіяльності.

Сформовані вміння та навички - запорука успішної самоосвітньої діяльності. Я використовую комплексний підхід до їх формування: спочатку визначаю рівень сформованості тих чи інших умінь; потім намагаюся створити умови для їх розвитку, а час для цієї роботи знаходжу на різних уроках, ураховуючи розвивальні можливості кожної окремої навчальної теми; постійно контролюю процес формування відповідних умінь, коригуючи при цьому власну діяльність та діяльність учнів.

Для учнів була запропонована анкета щодо вивчення рівня самоосвітньої компетентності. Моніторингові дослідження виявили, що дітям складно самостійно оцінювати свою навчальну і самоосвітню діяльність, планувати її та виконувати. Завдання викладача — допомогти учням. Ні для кого не таємниця, що вміння самоорганізуватися вище в учнів високого рівня навчальних досягнень, які займаються дослідницькою діяльністю, беруть участь в олімпіадах, МАНу.

Учні не завжди із задоволенням йдуть на уроки, мало використовують додаткову літературу. Моє завдання — зацікавити їх.

Не всі учні вміють знаходити додаткову інформацію, користуватися каталогами, складати плани, таблиці, конспекти. Доречно звернути увагу на дітей з низьким і середнім рівнем навчальних досягнень, організувати індивідуальну роботу з ними, допомогу, спрямовану на формування компетентності самоосвіти.

Серед причин труднощів у навчанні можна виділити: слабку силу волі, неуважність на уроках. Анкетування виявило такі проблеми:

- не всі учні вміють творчо застосовувати отриману інформацію;
- частина учнів не вміють раціонально розподіляти свій час, контролювати свою діяльність.

Щоб запобігти таким недолікам, необхідно сприяти формуванню особистості, яка володіє навичками самоосвіти.

Головним мотивом самоосвіти учнів є пізнавальний інтерес. Якщо яке-небудь завдання, чи умови роботи не мають пізнавального інтересу, не сприяють розвитку фізіологічних та інтелектуальних особливостей учнів, то можна сказати, що даний предмет не викликає в учнів зацікавленості в його вивченні, а значить самоосвіта учнів буде відсутня як така.

На уроках використовую такі короткочасні форми самостійної роботи: історичне фото, бліц-тест, графічний диктант, історичний диктант, історична естафета та способи перевірки самостійної роботи: самоперевірки, перевірка викладачем, розшифрування слів, взаємоперевірка, допомога консультантів.

Підручник залишається головним посібником для учнів, найважливішим джерелом їхніх знань. Основна робота з підручником ведеться вдома. Хоча за результатами анкетування 66% учнів вдома користуються Інтернетом. Підручник - не самовчитель. Учні працюють з ним під керівництвом викладача, що направляє домашню роботу, вчить самостійно опрацьовувати підручник, вказує, на що треба звернути увагу, допомагає виділити саме істотне, роз'ясняє важке і незрозуміле.

Уся ця діяльність викладача необхідна для того, щоб навчити учнів не тільки читати і переказувати параграф, але навчитися виділяти в ньому головне, тобто складати план своєї розповіді, скласти перелік та відповісти на ряд питань, використовуючи свій план відповіді наприклад із застосуванням ілюстрацій.

Тільки опанувавши цими навичками й уміннями, учень згодом зможе зробити додаткове повідомлення, написати реферат, або коротко викласти зміст своєї доповіді, використовуючи для цього науково-популярну, художню літературу, періодичну пресу чи статистичні матеріали.

У своїй роботі активно використовую пам'ятки, алгоритми, які дозволяють ефективно виконувати певні завдання і сприяють розвитку відповідних умінь та навиків. Спочатку учні опановують методику роботи з різноманітними джерелами інформації, елементами пізнавальної діяльності (такими, як уміння аналізувати прочитане, робити свої висновки, вміти відстоювати власну точку зору, складати конспекти, тези тощо). Далі в самостійній навчально-пізнавальній діяльності

з'являються елементи творчості. Це досягається шляхом створення відповідних психологічних та педагогічних умов, які стимулюють виникнення та розвиток в учнів власне потреби в самоосвіті, прагнення до самореалізації, активності, самостійності.

Практика показує, що в процесі самоосвіти учні мають труднощі, які помітно знижують інтенсивність самоосвітньої роботи. Ці труднощі пов'язані з відсутністю в учнів умінь та навичок самостійної розумової роботи, невмінням систематизувати отриману інформацію та співвідносити її зі своїми прогалинами. Тому досить активна результативність самоосвіти практично неможлива без уміння навчати себе.

При цьому учень усвідомлює, що самоосвітня діяльність відрізняється від навчальної вже тим, що вона є пошуковою, а її результат - це розв'язання проблемних ситуацій. Формування вмінь здійснення процесу самоосвіти відбувається за певних умов.

Самоосвіта завжди здійснюється при високому рівні активності, напруженості пізнавальних, вольових та емоційних сил. Вона пов'язана з наявністю позитивних емоцій.

Широко використовуються творчі домашні завдання. Вашій увазі пропонується віртуальна екскурсія підготована учнем групи №8 з професії «Оператор комп'ютерного набору».

Учень використав 3 Д модель для підготовки віртуальної екскурсії Чорнобильської катастрофи, застосувавши знання і вміння зі своєї професії для створення 3Д презентації. Використання ІКТ технологій підвищує пізнавальну активність учнів спонукає їх до пошуку. Саме такі завдання, розвивають ініціативу, звернення до додаткових джерел інформації, формують самостійність. Сучасні учні набагато краще знають можливості ІКТ та володіють навичками роботи з ними, особливо у сфері пошуку інформації. (це відбувається самостійно).

Позитивний результат дають використання таких вправ:

«Подібність і різниця» – учням необхідно порівняти між собою поняття, події, явища, персоналії

«Склади розповідь» – учитель надає можливість скласти невелике оповідання про конкретну подію, явище, епоху, використовуючи задані поняття, терміни, імена, дати, назви. При цьому в змісті пропонованого матеріалу закладаються слова, що не стосуються завдання.

«Побудова повідомлення за алгоритмом» – алгоритми можуть бути різними. Наприклад: «Факт – причини, привід – супутні події. Алгоритм Цицерона: «Хто—що—навіщо—як—коли».

«Пошук аналогів» – учитель називає визначене поняття чи подію, а учням необхідно знайти аналогічне, раніше вивчене і обґрунтувати свій варіант відповіді. Логічним продовженням є вправи «Пошук протилежних понять, явищ», «Виключення зайвого слова», «Слово-речення-запитання-час-країна-факт-причина-наслідки-відповідь», «Ім'я-час-факт-значення».

«Історичний слалом» - застосовують у роботі з різними текстами. Учні діляться на групи, їм дають час для вивчення будь-якого тексту. Потім кожна група готує за текстом певну кількість запитань для суперника. Правильність відповідей оцінюють самі учні. Тексти краще брати пізнавального характеру.

Рекомендації

Необхідно:

- Посилити індивідуальну роботу з учнями, які потребують допомоги в організації самостійної роботи.
- Забезпечити психологічний супровід розвитку та саморозвитку особистості учня .
- Залучати учнів до науково-дослідницької діяльності як компоненту саморозвитку та самоосвіти.

Висновок: формування самоосвітньої компетентності учнів - шлях до розвитку інноваційної особистості.